

Cykelturer i Växjötrakten

Tur 10
ca 20 km

Toftasjön Runt

Cykeltur 10, Toftasjön Runt
Ca 20 km
Växjö-Sandsbro-Tofta-Natteryd-Sandsbro-Växjö
Växjö Turistbyrå

Cykeltur nr 10 Toftasjön Runt

Ca 20 km

Växjö-Sandsbro-Toftavägen-Notteryd-Sandsbro-Växjö

Du startar i Växjö och följer cykelskyltarna **mot Sandsbro**, dit är det ca 5 km.

Antingen cyklar Du Linnégatan/Sandsbrovägen norrut och förbi handelsområdet Norremark eller följer Du cykelskylten mot Sandsbro vid Norrtullskolan.

När Du kommer till Sandsbro följer Du cykelbanan utefter lokalgatan bort mot Toftastrands hotell och Café och **Villa Vik**.

Sandsbro ligger mellan Helgasjön och Toftasjön. Kanalen som förbinder sjöarna grävdes ut för hand under nödåren i slutet av 1860-talet. Orten har fått sitt namn efter ett dåtida vadställe vid **bron**, med **sandbotten**.

Sandsbro har sina rötter i Gårdsby (tillhör fortfarande Gårdsby socken, som har drygt 3.200 invånare) och Tofta by. Den ursprungliga **bykärnan** låg vid Toftasjöns norra del. På 1820-talet började byns splittras upp och några gårdar flyttades ut. Man kan säga att det var klädesfabrikören i Växjö, **Johannes Svahn**, som genom sina fastighetsförvärv i bygden (15 av 17 gårdar) på 1850-60-talet lade grunden till Sandsbros utveckling (se mer om honom längre fram i turen). Denna utveckling fortsatte in på 1900-talet. En **ångbåt** trafikerade kanalen och sjöarna. 1885 kom **järnvägen** mellan Växjö och Klavreström (norrut), Sandsbro fick egen hållplats. Välbärgade Växjöbor började bygga stugor i Sandsbro nära sjöarna. 3-4 tåg gick dagligen in till Växjö. En fin sandstrand anlades. 1917 startades ett sågverk,

Bäckmans såg vid Toftasjöns strand, det lades ner 1978. Konsum öppnade kring 1950 och blev kvar i ett 50-tal år. De större villaområdena och hyreshusen har byggts sedan 1970-talet och idag är det moderna byggandet på Sandsbrohöjden, vid golfbanan, det senaste bostadsområdet. Närheten till Växjö har gjort Sandsbro till en populär stadsdel att bo i!

Genom Sandsbro går väg 23, med den 2 km nya 18,5 m breda fyrfiliga genomfartsträckan (kostnad 65 milj.kr), bitvis kantad av den "kinesiska muren", bestående av huggen granitsten från Kina!

I Sandsbro finns hotell och **kafé Toftastrand** med hembakta kakor och sommartid servering i trädgården vid Toftasjön. Möjlighet att hyra båt och köpa fiskekort finns.

Precis efter hotellet står ett bestånd med s k hybridasp och därefter ligger **Villa Vik** (gult hus), den berömda operasångerskan **Christina Nilssons** bostad som hon köpte 1906 vid 63 års ålder. De första 10 åren var Villa Vik hennes sommarbostad, sedan bodde hon där permanent till sin död, 1921. Villa Vik sköttes om av hennes husföreståndarinna, som såg till att kokerskor och jungfrur fanns på plats när grevinnan skulle komma hem på somrarna från sin utlandsvistelse. Vid hennes död 1921 (hon dog 78 år gammal på Stadshotellet i Växjö, dit hon flyttat in med egen stor och ovanlig säng) ärvde hushållerskan och en sällskapsdam till Christina, Villa Vik. Även Storön i Toftasjön ingick i arvet. Men hon efterlämnade också en för den tiden mycket stor **förmögenhet** på nästan tre miljoner kronor. En stor del av pengarna gick till donationer, bl a till **Musikaliska Akademien**.

Tofta kanal i Sandsbro förbinder Toftasjön med Helgasjön.

När den berömda operasångerskan Christina Nilsson köpte Villa Vik i Sandsbro 1906, såg huset ut som på detta gamla vykort.

Interiört finns några gamla delar kvar där man idag kan njuta av en måltid eller konferera – med samma fantastiska läge invid Toftasjön.

Christina Nilsson ligger begravd i ett eget **mausoleum** på Tegnérkyrkogården i Växjö. Innan hon fick sin gravplats där, stod hon lik (balsamerad) i två år i det egna lilla kapellet på tomten invid Toftasjön. Mer om Christina Nilsson och hennes liv kan du läsa i **Biltur 5**, Sydvästra Värend-
turen.

Villa Vik har byggts till och ägs idag av **Toftastrands Hotell**. I denna miljö erbjuds, luncher, konferenser, fester, musikevenemang mm. Granne med Villa Vik ligger **gården Vik**. Det var klädesfabrikören **Johannes Svahn** i Växjö som på 1850-60-talet hade köpt större delen av Tofta by efter skiftet av gårdarna. Här lät han 1870 bygga gården Vik där Villa Vik var huvudbyggnaden. Hit flyttade Svahn 1878 och bodde här under några år. Johannes Svahn dog 1903 i "leverskrumpning", 76 år gammal.

Den berömde konstnären **Bengt Nordenberg** bodde tidvis på gården Vik där han hade sin ateljé på logen. Fabrikören Svahn, som var känd för sin stora generositet både när det gällde pengar och sitt handlande, stöttade konstnären ekonomiskt och i Gårdsby kyrka är de flesta tavlorna målade av Nordenberg.

Cykelvägen efter Sandsbro, som är lite backig på sina håll, går genom ett skiftande landskap med lövskog, ångar och hagmarker, äldre bebyggelse och Toftasjöns glittrande vatten. Strax efter Sandsbro syns hagar med bestånd av rakväxande vitstammiga björkar, det är "Henry på Vik" som lagt ner stor omsorg om dungarna här. Uppe på kullen till höger, skylt **Hissnabben**, skymtar ett nutida "funktishus" som ritades och ägdes av den kände Växjöarkitekten Bent Jörgensen.

Alldeles invid Toftasjön på höger sida, ser Du en grå gammal mangårdsbyggnad från 1700-talet, det är **Tofta Sjögård**. Gården låg från början i Tofta by vid sjöns norra del, men flyttades till denna plats på 1820-talet. Fyrtio år senare blev Johannes Svahn ägare till gården. Han hyrde ut den till sin bokhållare, som hade två döttrar. Med den nittonåriga Jeanette fick den då 40-åriga och barnlöse änklungen Svahn 3 "oäkta" barn, samtliga sörjde han väl för. Den yngste, **sonen Edvin**, kom så småningom att äga både Tofta Sjögård och gården Vik. Tofta Sjögård rustade han upp så den blev herrskapslik. 1906 sålde han båda gårdarna. Villa Vik styckades av från gården Vik och, som redan nämnts, såldes till Christina Nilsson.

Efter Tofta Sjögård har Du fina vyer över Toftasjön. Nästan inne i viken vid slutet av sjön, sticker två stenar upp ur vattnet. Den större heter på kartan "**Kungsoxen**", för det ser ut som om "oxen" dricker vatten, men i folkmun kallas den "Flaskan" för folk tyckte mer den såg ut som en sådan. Den mindre stenen fick heta "**Skjutsrättaren**", den var riktmärke för hästskjutsarna när de vintertid kom körande med sina skjutsar över sjöns is. För att slippa de besvärliga och hala backarna mellan Sandsbro och Sjövik så körde de ut på isen i Sandsbro, tog sikte på stenen och körde upp där på landsvägen igen.

Vid "**Sjövik**" låg området som kallades "Svinavallen", här släpptes grisarna lösa förr i världen. Här låg den ursprungliga Tofta by, fram till 1820-talet.

Snart kommer Du till **Dalen** och där tar cykelbanan slut. Här svänger Du höger, se skylt **Vikensved**. Precis mitt emot låg en gång **Tofta kvarn**. Kvarnen var vattendriven och **sågen** som låg bredvid

Vy över Toftasjön, vid Tofta.

Vacker utsikt över Toftasjön från Toftahöjden.

drevs av en ångmaskin. Vattnet kom från gölar och vattendrag i de stora skogarna runtomkring. Kvarnen är borta nu, men en liten bysåg finns kvar ett par hundra meter in på Vikensvedvägen.

Det stora röda gamla huset bredvid kvarnen, **Berghem**, köptes in av häradsdomaren i Kråkenäsryd och blev byns fattigstuga.

När Du nu svängt av från cykelbanan är Du inne på en mindre asfalterad väg som ringlar sig genom skön sval skog (här finns bär- och svampmarker!), ibland kantad av vackra mossbevuxna gamla **stenmurar**, som påminner om våra förfäders hårda livsvillkor (lite kuriosita i sammanhanget; 200 miljarder kubikmeter gråsten lär ligga staplade på varandra i det småländska landskapet. Stenmurarna är många bara i Kronobergs län. De murar som ligger i länets skogar skulle kunna räcka en tredjedels varv runt jorden, om detta kan man läsa i boken "Stenminnen", från 2008).

Denna **byvägen** förbinder än i dag två stora vägar, riksväg 23 (mot Oskarshamn och 25 (mot Kalmar). Idag har granskogen tagit över här, även om stormen Gudrun 2005 på sina håll fällde stora områden utefter vägen.

Förr i tiden var det **bybornas kyrkväg** vid barndop och begravning i Gårdsby kyrka eller när man skulle in till "stan" med ägg, smör och famnved. Många **grindar** måste öppnas på denna väg för här gick böndernas kor på bete.

Det var rofyllt kring denna byväg som sommartid kantades av ängsbollar, och annan blomsterfärging. I hagarna, där skällekorna gick, växte enen, björken, aspen och boken och här växte nattviol, liljekonvalj och blåklockor. Om hösten glödde lingontuvorna ute på moarna.

Sen kom en tid då vägen rätades och diken grävdes, hagarna och ängarna växte igen och granskogen tog över. Folket övergav de små torpen och flyttade till arbeten på annat håll. Sommarstugor började byggas utefter sjöarna (Toftahöjden, bl a). År 2005 slog stormen Gudrun till och återigen öppnades landskapet delvis upp.

Utefter vägen bodde vid förra sekelskiftet nästan ett par hundra personer. Många torp under **Gårdsby säteri** (som äger markerna här nästan upp till Gårdsby Stom) låg här utefter vägen, t ex **torpen** Rom, Vikahult, Jönsalyckan och Pyttet. Kring torpen växte körsbärs- päron- och äppelträd, än idag kan några enstaka exemplar skymtas vid rester av de gamla torpgrunderna.

Efter drygt en kilometer ser Du skylten **"Toftahöjden"**. En mindre grusväg på en kilometer tar Dig ner till ett - från början - sommarstugeområde men numera bor många här året runt.

Söder om Toftahöjden ligger **Klintarna**. Här kan man se otaliga rester från den stembrytning, som skickliga stenhuggare från bl a Sandsbro och Växjö kilade ut ur granitblocken. Stenen transporterades vintertid på isen till Sandsbro, där den lades upp för vidare bearbetning. Bl a har all den sten som finns i de norra och östra murarna som omger **Skogslyckans kyrkgård** i Växjö, kilats ut ute vid dessa stenhällar vid Toftasjöns östra strand.

Cykla tillbaka upp till byvägen igen, om Du valt denna lilla avstickare, och sväng höger.

Första huset efter avfarten till Toftahöjden är gården "Nybygget" eller mer känt som **"Planen"**.

En gammal mossbelupen bred stengärdesgård vid gården Planen.

Foto: Toni Sjö, Hagäng, Tofta

Vikahultsbäcken rinner ut i Åviken.

Planen var förr ett torp under gården Vik i Sandsbro. Framför huset ligger en bred, vacker, mossbeklädd stenmur och vid dess slut öppnar sig en liten "lycka" i skogen. En liten bäck, som avleder vattnet från den närbelägna gölen, rinner vid väggkanten och här har också ett mindre ställe som hette **Jönsalyckan** legat. En torpgrund finns kvar på höger sida om vägen liksom ett gammalt äppelträd som det idag klänger humle i.

Efter ca 7-800 meter går en liten **oskyltad grusväg** in till höger, i början är den lite gropig. Här kan Du cykla in om Du vill. Vägen slingrar sig genom **Notteryds naturreservat**, det f d militära övningsfältet, bildat så sent som vårvintern 2009. Precis vid infarten låg en liten stuga där det vid förra sekelskiftet bodde två enslingar, den ene var korgmakare. Ett stenröse och några syrenbuskar syns fortfarande. Lite längre fram på vägen låg **gården Sporryd**, som var arrendegård till Gårdsby säteri. På ängarna kring gården växte de allra färgaste blomster, idag ser allt annorlunda ut. Ett stort askträd finns kvar liksom ladugårdsgrunden.

Här låg också en **kvarn**, som fick sitt vatten från Vikasjön och som via en bäck under byvägen rann genom de då kräfterika maderna mellan Vikasjön och Sporryd. I **bäcken**, ett 50-tal meter bort, var förr en träbro och där stod en rejäl **ålakista**, ålen levererades till Gårdsby säteri. Vid träbron fanns ett **stämme**, som reglerade vattenståndet i maden upp mot Vikahult och Stensjön men som togs bort när försvaret tog över marken och byggde vägen. Innan dess fanns en vattenspegel på ett hundratal meter och man kunde komma ut en bit med båt.

Snart skymtar Du **Åviken**. Uppe på kullen i svängen vid backen låg gården Klint och här levde "**Ola på Klint**" med sin familj och tre kor. Det berättas, att när han varit i Växjö och köpt en ko på sommarknaden, så rodde han från Sandsbro över Toftasjön med storsillen i båten och kon simmandes i ett rep efter den. Ibland simmade kon efter båten för att träffa tjuren i Tofta en lördagseftermiddag. Inför det mötet var kon tvättad och fin! Ola gjorde dagsverken på Tofta Sjögård och för att komma dit, och hem, gick han utefter Åvikens och Toftasjöns stränder till Sjövik, där han kunde fortsätta på landsvägen mot Växjö. Trots sitt ensliga boende på Klint lär folk hittat dit, för ryktet sa att han gjorde ett alldeles förträffligt gott brännvin där ute i vildmarken! Det sägs att där låg Gårdsbys första pub! Så sålde han också basvarorna salt, sill och snus till torparna när de gick förbi på väg till sina båtar i Åviken, för vidare färd över Toftasjön och Helgasjön till Växjö.

Snart cyklar Du över träbron vid **Vikahultsbäcken** där den mynnar ut i Åviken i Toftasjön och nu är Du i Notteryds gamla **skjutfält**. Detta vildmarksbetonade område omfattar 290 hektar varav 105 hektar består av sjöarna **Toftasjön, Lövsjön och Stensjön**. En 450 m lång och en meter bred **kanal** grävdes här på det smala näset norr om Notteryds by, som Du snart kommer till. Idag finns den bara kvar som en liten stensatt bäck, strax norr om P-platsen vid gamla skjutfältet. Kanalen kom till under åren 1880-81 för att förbinda sjöarna samt sänka vattennivån i Lövsjön och på det sättet få mer odlingsbar mark, framförallt vid Tussudden. Från dessa vatten kunde man komma vidare med **transporter** av bl a myrmalm från de småländska sjöarna till både **Huseby** (via Helgasjön, Mörrumsån

Åviken i Toftasjön.

Foto: Toni Sjö, Hagäng, Tofta

Torpet Vikahult är från 1870 och står kvar än idag, dock obebott.

och sjön Salen) och **Åryds** masugnar. Åryd nådde man via Lövsjön, Hinnasjön och Hemmesjösjön. Här fraktades också ved, timmer, träkol och pottaska till **glasbruken** i öster liksom finhuggen ”smålandsgranit” från klintarna i Tofta och lin från fälten i Gårdsby.

Naturen här är varierande med, förutom sjöarna, 100-årig skog (med både levande och döda träd, viktiga för trädsvampar och småkryp. Flera rödlistade (hotade) arter finns här, mest mossor och lavar), betesmarker, myrmark, branter och blocksänkor.

Kronobergs regemente anlade under andra världskriget (1941) här ett militärt **övningsområde** där man utbildade s k ”tung” kompanier. 1992 hölls sista övningen här.

Gripebergs fornborg (se nedan) var fältets östra gräns. I reservatet finns ännu stora skyttegravssystem, bunkrar och skyttegropar, men den gamla skjutbanan håller på att omvandlas till en blomsteräng och nötkreatur kommer att beta här liksom på de ängar som ska vårdas kring gamla torpställen.

Runt hela reservatet går en 7,5 km lång stig, som med fördel kan avverkas i etapper. Genom reservatet löper också vandringsleden ”**Sigfridsleden**”. Den passerar bl a **Gripebergs fornborg**, mer om denna borg lite längre fram i turen.

Väljer Du inte den lilla grusvägen vid Sporryd, cyklar Du vidare på asfaltsvägen. Flera torp låg djupt inne i storskogen bl a **Lille Säg** och **Store Säg**, allt är numera borta. En kvarn ska ha legat där på 1700-talet.

På vänster sida om vägen vid en liten bäck, som förr var väldigt kräfterik, står några **mäktiga stenmurar**. Kanske skulle det blivit en kvarndamm som aldrig blev färdig? Ingen vet säkert.

Utefter denna vägen låg också ett flertal torp. Torpet **Vikahult**, som Du snart ser på höger sida, finns fortfarande kvar. Torpet är från 1870, och ännu in på 1900-talet prunkade trädgården runt huset av päron- och körsbärsträd, krikon och syrenbuskar. Vikahult har varit både arrendetorp och skogsarbetarebostad till Gårdsby säteri. Så sent som på 1960-talet när skogshuggaren Ture bodde här, fanns varken vatten eller lyse indraget. Men det fanns en gammal kallkälla i kanten av de forna åkrarna som försåg både Ture och de långbenta älgarna i Pyttehagen med vatten.

Strax innan Gårdsbyskogen övergår i Vikensveds åkrar låg **torpet Rom**. Kvar finns endast ett par vårdträd på höger sida om vägen. En gång bredde en vacker björkskog ut sig här ner mot den **trolska Stensjön**, som var full med vita och gula näckrosor. Ugglor bodde i bergen och här fanns lämningar av gammal bokskog och blåsipporna lyste bland de stora klippblocken från istidens dagar vid fornborgen Gripeberg. Familjen som bodde på torpet Rom hade sitt tvätt- och bykställe vid en stor sten nere vid sjön.

Nästan mittemot torpet Rom kan man skymta en liten stengrund, där bodde **Stina i Pyttet**, som lär ha varit ogift men hade två döttrar. Markerna mot Vikasjön kallades **Pyttahagen**, vem som givit namn åt vad är osagt. Pytta-Stina flyttade sedan till **soldaten Vackers** lilla ryggåsstuga uppe på bergsryggen vid de branta stupen mot Lövsjön. Soldaten Vacker hade där även en annan kvinna så han blev väl ompysslad av sina två gummor ända till sin död.

Nu är Du framme vid **Gårdsby Stom**, där Du svänger höger mot ”**Växjö 7 km**”. Gården, som byggdes 1861, tillhörde en

Rester av Gripebergs fornborg, en försvarsborg uppförd av förhistoriska bönder under bronsåldern, ca 700 år f Kr. Under tidig vår har man en betagande utsikt mot Stensjön och Sporryds mader.

I huset vid Toftasjöns strand bodde ”Johannes vid sjön”.
Idag är huset charmfullt renoverat.

gång stiftet (kyrkan), och byggdes med stora salar för husförhör och stora kalas. Idag bedrivs här hästavel på rid- och ardennerhästar i mindre skala. Vägen övergår i grusväg (ett par kilometer) och med några branta och kurviga backar (ta det lugnt här!), **Stommabacken**, genom en stor (24 hektar) vacker bokskog i de sk **”Skråhallabergen”**. Skråhalla betyder, fritt tolkat, ett bergsparti med branta sneda sidor. På våren är det mycket vackert här med vitsippor, ormbunkar,stensöta och harsyra som ”mattor” under bokarna. Uppe på höjden ligger resterna av **Gripebergs fornborg**. Har Du cyklat den lilla grusvägen genom reservatet får Du, när Du kommer ner till vägkorsningen, ta vänster och cykla ca 600-700 m.

På höger sida (eller vänster om Du kommer från Gårdsby Stom) står en **kulturminnesskylt** och mitt emot går stigen till fornborgen (se info-tavlan), som ligger ca 500 m från vägen i ett mycket vackert vildmarksområde högt ovanför **Stensjön** och **Toftasjön**.

Borgen, som är **Kronobergs läns enda fornborg**, uppfördes på denna otillgängliga plats som **försvarsborg** av förhistoriska bönder i trakten. År 2007 gjordes en datering av murarna. Den södra muren daterades till **ca 700 f.Kr** vilket är under bronsåldern. Därmed tillhör **Gripeberg den äldsta typen av fornborgar i landet**. Den västra muren daterades till 1600-talet – det är inte ovanligt att platser som denna har återanvänts i olika tidsepoker.

Borgen ligger på en platå med djupa förkastningsbranter, väldiga stenblock, och bergsknallar. I norra änden av borgen syns omfattande rester av uppkastade **stenvallar** som människorna för mer än 2000 år sedan lade upp och där män, kvinnor och barn

sökte skydd i orostider. Utgrävningar 2009 visar att Gripeberg också kan ha haft en **religiös betydelse**. Innanför en stenvall fann arkeologerna ett pärlband av små runda stenar, vilket tyder på att det är **gravar** som finns här. Det är en storslagen utsikt åt två håll, bl a vid grillplatsen (bakom första höjden, följ stigen) med utsikt mot Stensjön nedanför.

Skogen runt omkring i reservatet är en **naturskog**, en av de få som finns kvar i södra Sverige. Bara ett fåtal gammelskogsområden i hela Småland har sådana värden som skogen vid Notteryd. En vacker **bäck** förenar två **våtmarker**. Stora **stenblock** övervuxna med mossor av olika slag ger stöd åt **nedfallna träd**, som ger liv åt ovanliga lavar, svampar, insekter och därmed också **fåglar** som tjäder, orre, järpe, duvhök, sparvuggla, hackspett m fl.

Strax efter skylten mot fornborgen kommer Du till

Tussuddabackarna - vacker bokskog även här! Mycket naturskönt i en sydvästsluttning mot Lövsjön låg en gång ett torp som hette **”Tussudden”**, endast ruinerna av källaren på det gamla torpet och ladugårdsgrunden finns kvar. Torpet var en typisk **småländsk torpstuga** med ett rum, kammare och kök och på vinden fanns ett litet utrymme för barnen och mjölbängarna. Huset låg med gaveln intill vägkanten och med några vackra lönnar och körsbärsträd som prydnad. Utsikten mot väster över backarna mot **Lövsjön** var betagande, fortfarande är här ganska litet förändrat i naturen.

I början av 1900-talet bodde **”Emil på Tussudden”** här. Varje lördag året runt, åkte han med bonden ”August på Stommen” och hans hästskjuts till torget i Växjö med sina ägg och sitt smör. Det var i ottan de gav sig iväg och det hann bli kväll innan de kom tillbaka med sillen och

Vacker vy över Toftasjön i Notteryds by.

I Notteryds gamla skola hölls det undervisning till 1962.

handelsvarorna till den stora familjen i torpet.

Torpet, med sina 1,5 hektar mark, har en 200-årig historia; den siste brukaren flyttade 1946. Idag sköts markerna på ett omsorgsfullt sätt av Naturskyddsföreningen (Växjökreten) med **fagning** (räfsning) av lövängen på våren och **slätter** på sommaren. Ett mycket stort antal **växtarter** (det sägs ett 30-tal arter på en kvadratmeter) finns här att upptäcka, bl a de för Växjötrakten ovanliga arterna backmåra och gråfingerört. Knotiga vildaplar och enbuskar finns också bevarade.

Ordet **”Tuss”** kan vara lika med ”ängsull” som växer här. ”Tuss” är också ett småländskt ord för **varg**, kanske har det funnits sådana i dessa trakter. I varje fall så har det berättats av folket i bygden om när den sista vargen sköts i Gårdsby skogar! Under 1830-40 talet var Kronobergs län en av de vargrikaste trakterna i Sverige och varggropar finns det fortfarande kvar i utmarkerna i öster. Sista gången (sägs det!) en varg sköts i Småland var 1868.

Nästan mittemot lite längre upp i backen, låg **Silltorpet**. Några åkrar låg det uppe på backen och en ”lycka” här och där. Det var inte mycket att försörja familjen på, men sjön och fisken i den fick hjälpa till. Området är nu instängslat för betande djur, kor och får.

Snart cyklar Du in i **Notteryds by** som ligger vackert på näset mellan **Toftasjön** och **Lövsjön**. Har Du cyklat den lilla alternativa grusvägen förbi Åviken och genom naturreservatet, så kommer Du ut här på huvudvägen, vid den röda ladan, precis i början av Notteryds by. Flera äldre hus har renoverats och nu blivit åretruntboende.

I det röda stora huset vid sjön bodde **”Johannes vid sjön”**, en hedersman av bästa sorten och med småländsk envishet. Därtill en god och sann berättare, sägs det. Johannes hade koll på det mesta som hände här i byarna! Johannes var nöjd med det lilla här i livet. Han styrde och ställde, plöjde och sådde på de steniga tegarna på sin fädernegård fram till 1941, då Kronan köpte gården. Huset användes som bostad åt militära befäl så länge som den militära verksamheten pågick här fram till 1992.

Notteryds gamla skola ligger i svängen upp till vänster. Hit traskade barnen i Sandsbro de tre kilometrarna upp till skolan. I det vackra gamla huset hölls skola till 1962. Idag är det ett privatboende.

Fortsätt och cykla mot **Sandsbro**. **Glasrikets Golfklubb**. 18 samt 6-hålsbana, Pay and Play, i vacker omväxlande natur med lövskogsdungar och enebäckar mellan banorna och fin utsikt över Toftasjön. Fågellivet är rikt här. Inte mindre än 59 olika fågelarter finns här och många av dem bor i de 130 holkar som satts upp av fågelklubben. Här finns också boplatser i ädellövsdungarna (ek, bok, ask m fl) för hålhäckande fågelarter som generellt sett har svårt att hitta bostäder nuförtiden. Blir Du mat- eller kaffesugen så finns här en **cafeteria** också.

Fortsätt cykla **Fyllerydsvägen** genom villaområdet. Du kan nu välja att cykla samma väg tillbaka, eller vika av åt vänster in på **cykelvägen** vid grönområdet **efter Åkervägen**. Denna cykelvägen leder Dig förbi Norrastugan och in på Gamla Norrvägen, förbi Larmcentralen vid Norrtullgatan. Tittar Du sedan upp till vänster så ser Du **biskopsgården Östrabo**

som byggdes på 1790-talet. Där finns också två röda flyglar samt biskop Tegnér's ”dass” bevarat, det är det toppiga lilla röda huset bakom vänstra flygelbyggnaden.

Nu är Du tillbaka i stadskärnan igen, hoppas Du haft en go´ cykelupplevelse på denna tur!

VÄXJÖ KOMMUN

Informationsavdelningen

Text: Ingela Bernstein-Svensson
2011.

Med reservation för ev. ändringar
Eftertryck förbjöds.

Källor: Bygdens folk, hembygdsskrifter,
facklitteratur, tidningsartiklar mm.

Praktiska upplysningar:

(med reservation för ev. ändringar)

Öppettiderna är föränderliga, se därför deras hemsidor.

Toftastrands Hotell & Konditori,
samt **Villa Viks matsalar**
Sandsbro, Helårsöppet.
Tel. 0470-652 90
www.villavik.se

Glasrikets Cafeteria
Sandsbro, öppet 1 maj - 30 sept.
Tel. 0470-653 48
www.glasriketsgk.se

Gårdsby sockenråd har också en kultur- och hantverksrunda, gå in på deras hemsida så kan Du läsa mer om den.
www.gardsby.se Gå sedan in under evenemang och vidare till kulturrundan osv.